

DECIZIA Nr.458
din 31 martie 2009

referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.373¹ din Codul de procedură civilă, astfel cum au fost modificate prin art.I pct.13 din Legea nr.459/2006

Publicată în Monitorul Oficial nr.256 din 17.04.2009

Ioan Vida	— președinte
Nicolae Cochinescu	— judecător
Aspazia Cojocar	— judecător
Acsinte Gaspar	— judecător
Petre Lăzăroiu	— judecător
Ion Predescu	— judecător
Tudorel Toader	— judecător
Augustin Zegrean	— judecător
Carmen - Cătălina Gliga	— procuror
Marieta Safta	— magistrat-asistent

Pe rol se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art.373¹ din Codul de procedură civilă, astfel cum au fost modificate prin art.I pct.13 din Legea nr.459/2006, excepție ridicată de Societatea Comercială Thyssenkrupp Bilstein Compa – S.A. Sibiu, Thyssenkrupp Bilstein Suspension Gmbh și Thyssenkrupp AG în Dosarul nr.4.858/306/2007 al Tribunalului Sibiu - Secția civilă.

Dezbaterile au avut loc în ședința publică din data de 26 martie 2009, în prezența reprezentantului autorilor excepției și a reprezentantului Ministerului Public, fiind consemnate în încheierea de la acea dată, când Curtea, având nevoie de timp pentru a delibera, a amânat pronunțarea pentru data de 31 martie 2009.

CURTEA,

având în vedere actele și lucrările dosarului, reține următoarele:

Prin Încheierea din 22 octombrie 2008, pronunțată în Dosarul nr.4.858/306/2007, **Tribunalul Sibiu - Secția civilă a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.I pct.13 din Legea nr.459/2006 pentru modificarea și completarea Codului de procedură civilă și a prevederilor art.373¹ din Codul de procedură civilă, astfel cum a fost modificat de art.I pct.13 din Legea nr.459/2006**, excepție ridicată de Societatea Comercială Thyssenkrupp Bilstein Compa – S.A. Sibiu, Thyssenkrupp Bilstein Suspension Gmbh și Thyssenkrupp AG.

În motivarea excepției de neconstituționalitate se susține, în esență, că textul de lege criticat este neconstituțional, deoarece, deși executarea silită reprezintă o fază a procesului civil, prin înlăturarea intervenției instanței în controlul de legalitate al începerii procedurii execuționale, i s-a acordat acesteia un caracter administrativ, ce încalcă principiul separației puterilor în stat. Prin modificarea dispozițiilor art.373¹ din Codul de procedură civilă s-au eliminat dispozițiile legale care supuneau controlului de legalitate al instanțelor de judecată începerea executării, în prezent executorul judecătoresc fiind liber să aprecieze asupra legalității cererii creditorului întocmai ca o instanță de judecată, ceea ce este vădit neconstituțional. Se mai arată că prin aprecierea greșită de către executorul judecătoresc a îndeplinirii sau nu a condițiilor necesare punerii în executare, patrimoniul creditorului/debitorului poate fi afectat în sensul micșorării nejustificate sau a imposibilității de reîntregire, ceea ce încalcă dreptul de proprietate privată.

Tribunalul Sibiu – Secția civilă apreciază că excepția de neconstituționalitate invocată în cauză este neîntemeiată, arătând că normele criticate nu încalcă dispozițiile constituționale invocate.

În conformitate cu dispozițiile art.30 alin.(1) din Legea nr.47/1992, încheierea de sesizare a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului Poporului, pentru a-și exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate ridicate.

Avocatul Poporului consideră că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată, arătând că textul de lege criticat nu încalcă prevederile constituționale ale art.1 alin.(4), art.21, art.44 și ale art.126.

Președinții celor două Camere ale Parlamentului și Guvernul nu au comunicat punctele lor de vedere cu privire la excepția de neconstituționalitate.

CURTEA,

examinând încheierea de sesizare, punctul de vedere al Avocatului Poporului, raportul întocmit de judecătorul-raportor, susținerile autorilor excepției, concluziile procurorului, dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr.47/1992, reține următoarele:

Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art.146 lit.d) din Constituție, precum și ale art.1 alin.(2), ale art.2, 3, 10 și 29 din Legea nr.47/1992, să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie art.373¹ din Codul de procedură civilă, astfel cum a fost modificat prin art.1 pct.13 din Legea nr.459/2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.994 din 13 decembrie 2006, având următorul cuprins: „*Art.373¹. - Cererea de executare silită se depune la executorul judecătoresc, dacă legea nu prevede altfel.*

Executorul judecătoresc este dator să stăruie, prin toate mijloacele admise de lege, pentru realizarea integrală și cu celeritate a obligației prevăzute în titlul executoriu și pentru respectarea dispozițiilor legii, a drepturilor părților și ale altor persoane interesate.

În interesul executării, executorul judecătoresc poate cere debitorului să dea o declarație scrisă cu privire la veniturile și bunurile sale și locul unde se află acestea.

În situația prevăzută de art.371⁷ alin.1, executorul judecătoresc este dator să pună în vedere părții să-și îndeplinească de îndată obligația de avansare a cheltuielilor de executare.”

Se susține că aceste dispoziții legale încalcă prevederile constituționale ale art.1 – *Statul român*, ale art.21 – *Accesul liber la justiție*, ale art.44 – *Dreptul de proprietate privată* și ale art.126 – *Instanțele judecătorești*, cu raportare la art.6 paragraful 1 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale privind dreptul la un proces echitabil, precum și la art.1 din Protocolul nr.1 la Convenție privind dreptul de proprietate privată.

Examinând excepția de neconstituționalitate, astfel cum a fost formulată, Curtea reține următoarele:

Procesul civil constituie activitatea desfășurată de instanță, părți, organe de executare și alte persoane sau organe care participă la înfăptuirea de către instanțele judecătorești a justiției în cauzele civile, în vederea realizării sau stabilirii drepturilor și intereselor civile deduse judecării și executării silite a hotărârilor judecătorești și a altor titluri executorii. Așadar, procesul civil parcurge două faze: judecata și executarea silită, aceasta din urmă intervenind în cazul hotărârilor susceptibile de a fi puse în executare cu ajutorul forței de constrângere a statului sau a altor titluri executorii, în măsura în care debitorul nu-și execută de bună voie obligația.

Caracterul unitar al procesului civil impune respectarea garanțiilor ce caracterizează dreptul la un proces echitabil atât în faza judecării, cât și a executării silite, cea mai importantă dintre aceste garanții fiind „dreptul la un tribunal” în sensul art.21 din Constituție și al art.6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, adică liberul acces la o instanță independentă și imparțială, stabilită prin lege, și controlul actelor efectuate în ambele faze ale procesului de către instanțele judecătorești.

În același sens s-a pronunțat și Curtea Europeană a Drepturilor Omului, care a statuat în jurisprudența sa că „dreptul la un tribunal garantat de art.6 alin.1 din Convenție ar fi iluzoriu dacă ordinea juridică internă a unui stat contractant ar permite ca o hotărâre judecătorească definitivă și obligatorie să rămână inoperantă în detrimentul unei părți. Executarea unei sentințe, a oricărei instanțe, trebuie considerată ca făcând parte integrantă din «proces» în sensul art.6.” (cauzele *SC Ruxandra Trading împotriva României*, 2007, *Hornsby împotriva Greciei*, 1997).

Cu scopul declarat de a adapta procedura executării silite la exigențele art.6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și pentru eliminarea deficiențelor constatate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în această materie, care au determinat condamnarea statului român într-o serie de cauze, legiuitorul român a procedat la adoptarea unor modificări ale normelor incidente în materia executării silite. Curtea consideră că este pozitiv un astfel de demers, pentru asigurarea bunei

desfășurări a acestei proceduri, prin scurtarea duratei sale și evitarea exercitării unor acțiuni abuzive sau nejustificate, cu condiția ca modificările legislative realizate să respecte exigențele statului de drept, astfel cum sunt consacrate de Legea fundamentală, și un just echilibru între mijloacele folosite și scopul urmărit prin adoptarea unor asemenea măsuri.

Astfel, în ceea ce privește art.373¹ din Codul de procedură civilă, a cărui modificare este criticată în prezenta cauză, se observă că, în redactarea anterioară intervenției legiuitorului prin art.I pct.13 din Legea nr.459/2006, avea următorul cuprins: *“Cererea de executare silită se depune la executorul judecătoresc, dacă legea nu dispune altfel. Executorul judecătoresc va solicita încuviințarea executării de către instanța de executare, căreia îi va înainta, în copie, cererea creditorului urmăritor și titlul executoriu.*

Instanța încuviințează executarea silită prin încheiere dată în camera de consiliu, fără citarea părților. Încheierea prin care președintele instanței admite cererea de încuviințare a executării silite nu este supusă nici unei căi de atac. Încheierea prin care se respinge cererea de încuviințare a executării silite poate fi atacată cu recurs de către creditor, în termen de 5 zile de la comunicare.

După încuviințarea cererii, instanța va alcătui un dosar privind executarea, la care executorul judecătoresc este obligat să depună câte un exemplar al fiecărui act de executare, în termen de 48 de ore de la efectuarea acestuia.”

În această redactare, textul de lege îndeplinea exigențele unui proces echitabil, plasând executarea silită sub controlul instanței de judecată, încă de la debutul acestei proceduri.

Prin art.I pct.13 din Legea 459/2006 s-a dat o nouă redactare art.373¹ din Codul de procedură civilă, fiind eliminată obligația executorului judecătoresc de a solicita încuviințarea executării silite de către instanța de executare, precum și procedura încuviințării executării silite, în ansamblul său. Curtea constată că dispozițiile art.373¹ din Codul de procedură civilă, astfel cum au fost modificate prin art.I pct.13 din Legea nr.459/2006, sunt neconstituționale, pentru motivele ce urmează a fi expuse.

Astfel, prin înlăturarea controlului judecătoresc asupra începerii executării silite, s-a conferit executorului judecătoresc competența de a decide cu privire la legalitatea și temeinicia cererii de executare silită, activitate ce constituia atributul instanței de judecată. Altfel spus, verificările efectuate anterior modificării art.373¹ din Codul de procedură civilă de către instanța de executare, în vederea încuviințării executării silite (existența și legalitatea titlului executoriu, caracterul cert, lichid și exigibil al creanței, calitatea părților din procedura de executare silită etc.), trebuie să fie realizate, față de noua reglementare a acestui text de lege, de către executorul judecătoresc, care, potrivit art.373¹ alin.2 din Codul de procedură civilă, *“este dator să stăruie, prin toate mijloacele admise de lege, pentru realizarea integrală și cu celeritate a obligației prevăzute în titlul executoriu și pentru respectarea dispozițiilor legii, a drepturilor părților și ale altor persoane interesate”.*

Conferirea unei asemenea competențe executorilor judecătorești, care nu fac parte din autoritatea judecătorească și a căror activitate, potrivit art.4 din Legea nr.188/2000 privind executorii judecătorești, se află sub coordonarea și controlul Ministerului Justiției, încalcă atât dispozițiile constituționale ale art.1 alin.(4), potrivit cărora *„Statul se organizează potrivit principiului separației și echilibrului puterilor - legislativă, executivă și judecătorească - în cadrul democrației constituționale”*, cât și pe cele ale art.126 alin.(1), potrivit cărora *„Justiția se realizează prin Înalta Curte de Casație și Justiție și prin celelalte instanțe judecătorești stabilite de lege”.*

De asemenea, lăsarea unei faze a procesului civil la aprecierea reprezentanților unui serviciu administrativ, care nu se bucură de garanțiile de independență și imparțialitate ale instanței de judecată, încalcă dreptul părților la un proces echitabil consfințit de art.21 alin.(3) din Constituție și de art.6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. Aceasta cu atât mai mult cu cât legalitatea începerii procedurii de executare produce efecte asupra tuturor actelor de executare ulterioare și, prin urmare, asupra tuturor părților implicate în această procedură. Curtea reține, în acest sens, că executarea silită nu trebuie privită unilateral, numai din perspectiva creditorului și a drepturilor acestuia, ci și din perspectiva debitorului, căruia deopotrivă trebuie să-i fie asigurate garanțiile ce caracterizează dreptul la un proces echitabil, prin înlăturarea oricăror posibilități de abuz și a eventualelor demersuri șicanatorii. Accesul la o instanță de judecată, prin posibilitatea contestării actelor de executare făcute cu încălcarea legii, nu constituie întotdeauna un remediu suficient oferit persoanei împotriva căreia s-a procedat în mod nelegal la începerea executării silite. Este necesară o garanție procesuală a debitorului pentru prevenirea oricărui abuz în exercitarea dreptului de către creditorul urmăritor, iar controlul judecătoresc al

începerii executării silite constituia o asemenea garanție, adecvată și eficientă, a dreptului la un proces echitabil al tuturor părților implicate în această procedură.

Curtea mai constată că argumentele prezentate în expunerea de motive a Legii nr.459/2006 nu sunt de natură să demonstreze necesitatea modificării art.373¹ din Codul de procedură civilă, în sensul eliminării încuviințării executării silite de către instanța de judecată. Astfel, potrivit expunerii de motive, înlăturarea controlului judecătoresc în această etapă procesuală a fost apreciată ca fiind necesară pentru asigurarea celerității acestei proceduri, arătându-se că încuviințarea executării silite este „considerată, în practică, ca fiind una dintre procedurile care întârzie derularea executării”. Se menționează în acest context că „statul român a suferit mai multe condamnări la Curtea Europeană a Drepturilor Omului din cauza întârzierilor în executarea hotărârilor judecătorești”. Or, nici analiza reglementării procedurii încuviințării executării silite, nici a hotărârilor de condamnare a statului român pronunțate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, nu sunt de natură să demonstreze faptul că aceasta ar fi constituit una dintre cauzele întârzierii excesive a executării hotărârilor judecătorești.

Astfel, art.373¹ din Codul de procedură civilă, în vechea redactare, asigura o maximă celeritate a acestei proceduri, instanța soluționând cererea de încuviințare a executării silite prin încheiere dată în camera de consiliu, fără citarea părților.

În ceea ce privește hotărârile pronunțate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în această materie, se observă că stabilesc obligații pozitive în sarcina statului, în sensul găsirii celor mai adecvate mijloace pentru a se asigura executarea hotărârilor judecătorești definitive și obligatorii, care, într-un stat ce respectă preeminența dreptului, nu pot rămâne fără efect. Astfel, reținând că executarea unei hotărâri judecătorești nu poate fi împiedicată, anulată sau amânată pe o perioadă lungă de timp (cauzele *Immobiliare Saffi împotriva Italiei*, 1999, *Burdov împotriva Rusiei*, 2002, *Sabin Popescu împotriva României*, 2004), Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că „*este responsabilitatea fiecărui Stat contractant să creeze un arsenal juridic adecvat și suficient pentru a asigura respectarea obligațiilor pozitive care îi revin*” (cauza *Ruianu împotriva României*, 2003).

Eliminarea controlului judecătoresc asupra începerii executării silite nu poate constitui un răspuns la cele statuate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, adică o componentă a „arsenalului juridic adecvat și suficient” la care face referire aceasta. Prin această modificare a legii se încalcă, așa cum s-a arătat, separația puterilor în stat, principiile înfăptuirii justiției și, prin aceasta, normele constituționale ale art.1 alin.(3) care consacră statul de drept, și, de asemenea, se încalcă însuși spiritul jurisprudenței menționate. Curtea observă, în acest sens, că art.373¹ din Codul de procedură civilă, în noua redactare, determină lipsa unui control real și eficient al instanței asupra executării silite, ceea ce are ca efect prelungirea duratei executării silite, prin litigii ulterioare născute din contestarea actelor de executare. Pe de altă parte, se creează o reglementare neunitară și contradictorie a procedurii executării silite. Astfel, în condițiile în care, urmare modificării legislative în discuție, la instanța de executare nu se mai constituie un dosar privind executarea, Legea nr.188/2000 privind executorii judecătorești prevede în continuare obligația executorului judecătoresc de a comunica instanței copii de pe actele de executare silită, art.50 alin.(1) și (2) din actul normativ menționat stabilind că „*Art.50. - (1) În îndeplinirea atribuțiilor lor executorii judecătorești întocmesc procese-verbale, dacă prin lege nu se dispune altfel.*

(2) Un exemplar al proceselor-verbale întocmite rămâne la executor, iar celelalte exemplare se comunică instanței de executare și celor interesați, după caz.” O asemenea lipsă de corelare legislativă este de natură să tulbure bunul mers al executării silite, creând disfuncționalități în derularea acesteia, așadar având efecte contrare celor statuate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

În concluzie, Curtea constată că modificarea art.373¹ din Codul de procedură civilă, prin dispozițiile art.I pct.13 din Legea nr.459/2006 a determinat desființarea unei importante garanții a dreptului la un proces echitabil al tuturor părților implicate în procedura executării silite, prin înlăturarea controlului instanțelor judecătorești asupra începerii acestei proceduri, fiind încălcate astfel dispozițiile constituționale ale art.1 alin.(3) și (4), art.21 alin.(3) și ale art.126 alin.(1), cu raportare la art.6 paragraful 1 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. În ceea ce privește dispozițiile art.44 din Constituție și cele ale art.1 din Protocolul nr.1 la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, invocate de asemenea de autorii excepției în motivarea acesteia, se constată că nu au incidență în cauză.

Prezenta decizie nu constituie o reconsiderare a practicii Curții Constituționale. Aceasta, întrucât în jurisprudența sa anterioară privind art.373¹ din Codul de procedură civilă, astfel

cum a fost modificat prin art.I pct.13 din Legea nr.459/2006, Curtea, pronunțându-se în limitele sesizării, a statuat asupra altor critici de neconstituționalitate decât cele formulate în prezenta cauză, critici care vizau, în esență, fie posibilitatea executorului judecătoresc de a actualiza sumele de bani stabilite prin titlurile executorii (Decizia nr.1.339 din 9 decembrie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.80 din 11 februarie 2009), fie aspecte referitoare la interpretarea și aplicarea legii (Decizia nr.95 din 20 ianuarie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.74 din 9 februarie 2009). În acord cu această jurisprudență, precum și cu cea privind constituționalitatea dispozițiilor Legii nr.188/2000 privind executorii judecătorești (de exemplu Decizia nr.631 din 26 iunie 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.518 din 1 august 2007), Curtea constată că activitatea executorilor judecătorești reprezintă un element al statului de drept, în măsura în care prin modul de reglementare a competenței și atribuțiilor acestora nu se încalcă Legea fundamentală.

În conformitate cu cele statuate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Curtea reține că este sarcina legiuitorului să găsească mijloace adecvate pentru a asigura eficiența hotărârilor judecătorești, prin adoptarea unor măsuri legislative în sensul reducerii duratei și a simplificării procedurii executării silite a acestora, cu respectarea exigențelor constituționale ale statului de drept.

Pentru motivele mai sus arătate, în temeiul art.146 lit.d) și al art.147 alin.(4) din Constituție, precum și al art.1-3, al art.11 alin.(1) lit.A.d) și al art.29 din Legea nr.47/1992,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

Admite excepția de neconstituționalitate ridicată de Societatea Comercială Thyssenkrupp Bilstein Compa – S.A. Sibiu, Thyssenkrupp Bilstein Suspension GmbH și Thyssenkrupp AG în Dosarul nr.4.858/306/2007 al Tribunalului Sibiu - Secția civilă și constată că dispozițiile art.373¹ din Codul de procedură civilă, astfel cum au fost modificate prin art.I pct.13 din Legea nr.459/2006, sunt neconstituționale.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică celor două Camere ale Parlamentului și Guvernului.

Pronunțată în ședința publică din data de 31 martie 2009.